

Oponentský posudek na bakalářskou esej

Iva Hrušková, Nová role ženy: nadřizená. Vývoj rodiny a ženské role v rodině; studie žen v nadřizených pozicích v České republice a dopadu jejich postavení na rodiny, Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Praha 2009, 87 stran textu včetně příloh.

Autorka předkládané bakalářské práce se v rámci obsáhlé problematiky genderových rolí v rodině a společnosti rozhodla, jak sama píše v úvodu „ukázat, jak se tyto role ustavily a rozdělily, čím jsou ovlivňovány a zda může mít v dnešní společnosti žena původně mužskou roli“ (str. 5) Výzkumný problém pak formulovala do otázky „Jak zvládají rodinný život ženy, které budují kariéru, v porovnání se ženami, které kariéru nebudují?“ Hned na počátku je třeba konstatovat, že úkol, který si Iva Hrušková takto stanovila, je mimořádně široký. I z toho důvodu autorka pravděpodobně považovala za potřebné velkou část bakalářské eseje věnovat nejrůznějším dílčím aspektům života rodiny, přičemž každý z nich by mohl být samostatným námětem bakalářské práce. V několika kapitolách se zabývala jednotlivými problémy jako např. podobami rodiny v evropském prostředí od 16. století (kapitola druhá, str. 6 – 12), kam zařadila i sňatek, starý a nový reprodukční režim či novodobé demografické podmínky v České republice. Sledovala i role uvnitř rodiny (kapitola třetí, str. 12 – 18) a role ve společnosti (kapitola čtvrtá, str. 19), stejně jako otázku hledání partnera a založení rodiny (kapitola pátá, str. 19 – 25), kde se dotkla několika dílčích témat- výběru partnera jako trhu nabídky a poptávky, rodiny jako sociálního kapitálu, ceny na manželském trhu, dělby práce a produkce domácností. V šesté kapitole s názvem „Rodina: Úkol ženy“ (str. 26 – 32) se opět rámcově věnovala široké škále témat ve snaze nastínit „Nakolik s sebou neseme stopy minulých rolí?“ Jednalo se o obraz ženy v současné české společnosti (str. 27), právní zakotvení v ČR a slučitelnost profesních a rodinných rolí (str. 28), vedení rodinného rozpočtu (str. 29), trendy v zakládání rodiny a plánování dětí (str. 30), současné hodnoty ve spojitosti s prací a rodinou (str. 30), či „světový řetěz pečovatelek“ (str. 31).

Ve druhé části bakalářské práce hledala Iva Hrušková odpovědi na otázku, „zda jsou charakteristiky žen, které se v současnosti dostaly ve svém kariéřním životě do nadřizeného postavení, odlišné od žen, které se do tohoto postavení (možná jen zatím) nedostaly?“ Využila k tomu data sociologického výzkumu Akademie věd České republiky, konkrétně z výzkumu ISSP z roku 2002, který obsahoval také specifické české proměnné, přičemž se jednalo o reprezentativní výběr pro celorepublikovou populaci. Před vlastní analýzou dat se zabývala dokumenty a průzkumy s podobnou tematikou (výzkumy ČSÚ, AV ČR, CVVM a data Eurostatu).

Původní data AV ČR autorka z hlediska svého výzkumného úkolu a základní hypotézy zúžila a jako ženy – nadřizené definovala ženy s alespoň jedním podřizným, čímž se jí soubor snížil na 93 žen. A pro porovnání životních stylů takto vymezených žen „nadřizených“ a žen ostatních (tj. bez podřizných pracovníků, žen nezaměstnaných či v domácnosti) skupinu omezila věkem 20 až 40 let a v některých otázkách skupinu dále omezila na pouze ženy ekonomicky aktivní. Následně pak realizovala statistické testování dat, přičemž postupné kroky na počátku přesně charakterizovala. Základní hypotézou se stalo tvrzení, „že ženy v nadřizených pozicích ve věku 20 – 40 let věnují čas pracovnímu životu na úkor života rodinného“. Tuto základní hypotézu Iva Hrušková v analytické části rozpracovala do osmi dílčích hypotéz, které pak postupně testovala. V přehledném závěrečném shrnutí pak konstatovala, že z celkového počtu osmi vytýčených hypotéz výzkum vykázal odlišné

charakteristiky v pěti případech a ve třech případech nebyl rozdíl zjištěn. Souhrnně se autorka přiklonila k názoru, že „rozdíly mezi ženami, které získaly nadřazené postavení ve své práci, a ženami, které toto postavení nezískaly, sice existují; nejsou to však rozdíly, které by tyto ženy připodobňovaly mužům.“ Tyto ženy tráví o něco více času v práci, mají o něco vyšší příjem a volí o něco kratší mateřskou, respektive rodičovskou dovolenou. Zároveň však nemají méně dětí a nejsou spokojenější s rodinným ani pracovním životem více či méně než ostatní ženy, ani jednu ani druhou stránku života nezvládají tedy hůře.

Za závěrem zařadila autorka poněkud netradičně přílohy (str.54 – 81) a teprve po té obsáhlý seznam použitých zdrojů, včetně řady cizojazyčných položek. Bohatost použité literatury a pramenů koresponduje se široce koncipovaným záběrem bakalářské práce.

Formální stránka bakalářské eseje Ivy Hruškové se vyznačuje přehledností, jednotným vedením poznámkového aparátu a poměrně značnou pečlivostí, i když se autorka v závěrečné redakci nevyvarovala některých drobných nedostatků. Některé poznámky začínají velkým písmenem, jiné nikoliv (např. str. 9, 10)), některé poznámky končí tečkou, jiné nikoliv (např.str. 10, 19), dvojice týchž autorů odděluje jednou čárka, jindy pomlčka (např. str. 8 a 10), někde jsou vynechaná slova (např. str. 37) a v seznamu použitých zdrojů (str. 85) je nesprávně uvedeno křestní jméno autorky Lenderové. Je otázkou, zda se v těchto případech jedná o obvyklý faktor nedostatku času při dokončování práce či o nepozornost.

Souhrnně se však bakalářská esej Ivy Hruškové řadí k velmi dobře zvládnutým závěrečným pracím. Pravděpodobně by jí prospělo celkové zúžení, respektive určitá „sevřenost“ řešeného problému. Nicméně lze konstatovat, že autorka zcela vyhověla požadavkům, které jsou kladeny na tento typ studentských prací. Celkové hodnocení se podle mého názoru -vzhledem ke všem shora uvedeným skutečnostem- pohybuje na rozhraní velmi dobře a výborně a pokud bude ústní obhajoba adeptky na výborné úrovni, přikláním se k hodnocení výborně.

8. června 2009

Miloslava Turková
